

νίας, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν μοναδικὴν συλλογὴν τοῦ καλλιτέχνου φωτογράφου κ. Λέοντος Φραντζῆ, συνοδεύουν τὸ κείμενον, ὡς ἀποδεικτικὰ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ καὶ ἀκόμη κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ δύναται ὁ διαβατικὸς ἀναγνώστης νὰ ἔχῃ ἐξ αὐτῶν καὶ τῶν ὑποτίτλων τῶν, μίαν σύντομον ἀλλὰ πλήρη εἰκόνα τοῦ ὅλου θέματος.

Καὶ εἶναι πραγματικῶς ζωντανὴ ἡ ἐντύπωσις ἀπὸ τὴν ὑλοποιημένην σοφίαν, τὴν φυσικὴν ὥραιότητα καὶ τὴν ἀβίαστον χάριν τοῦ νησιωτικοῦ σπιτιοῦ, ὥστε νὰ δικαιολογῇται ἀπολύτως ὁ λυρισμὸς μὲ τὸν ὁποῖον πλαισιώνει τὸ ἔργον τοῦ ὁ συγγραφεὺς.

Γ'. Ἡ ὑποδοχὴ παρὰ τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς κριτικῆς.

Εἶναι ἀξιοσημείωτος ἡ μοναδικὴ διὰ βιβλίον μὲ τεχνικὸν περιεχόμενον ὑποδοχή, ἡ ὁποία ἐγινε εἰς αὐτὸ ἀπὸ τὸ κοινόν. Ἡ πρώτη ἐκδοσις τοῦ βιβλίου ἐξηνητήληθη ἐντὸς δύο ἐβδομάδων καὶ ἡ δευτέρα κατὰ πολὺ ἀρτιωτέρα, βαίνει πρὸς τὸ τέλος τῆς. Γεγονὸς εὐχάριστον προοιωνίζον τὴν δημιουργίαν κοινῆς ἀρχιτεκτονικῆς συνειδήσεως εἰς τὸν τόπον μας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ περιμένη πολλὰ καλὰ διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς μητρὸς τῶν πλαστικῶν τεχνῶν.

Καὶ ἡ κριτικὴ ὅμως, τόσον ἀπὸ μέρους τῶν εἰδικῶν τεχνικῶν, ὅσον καὶ ἀπὸ μέρους τῶν κορυφαίων λογοτεχνῶν καὶ αἰσθητικῶν, ὑπῆρξεν, λαμβανομένη ἐν τῷ συνόλῳ τῆς, ἐπαινετικὴ διευπλώθησαν ὠρισμέναι ἐπιφυλάξεις ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρώτην ἐκδοσιν, ὁπότε δὲν ἐγένετο ἴσως ἀντιληπτὴ ἡ πρόθεσις τοῦ συγγραφέως νὰ δώσῃ μίαν γενικὴν εἰκόνα τοῦ νησιωτικοῦ τύπου καὶ οὐχὶ τὴν μονογραφίαν τοῦ σπιτιοῦ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ σημείου. Ἀσχέτως δὲ τοῦ βασίμου ἢ μὴ τῶν λοιπῶν ἐπιφυλάξεων παραμένει γεγονὸς ὅτι αὗται συνεκεντρώθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὁ συγγραφεὺς ἐξεμεταλλεύθη τὸ θέμα του.

Ἀπολύτως κρίνοντες τὰ δημοσιεύματα τοῦ συγγραφέως εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ διαπιστώσωμεν ἐντεταμένην προσπάθειαν, ἐξαίρετον ἐπιμέλειαν καὶ ἐξελικτικὴν ἐργατικότητα εἰς τὴν δρᾶσιν ἐν γένει τοῦ κ. Ι. Λυγίζου.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.— Προσδιορισμὸς τῶν ξύλων τῶν ἐμπολίων καὶ πόλων τῶν κιόνων τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ ἐν Σουνίῳ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ὑπὸ Ἰω. Πολίτου.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν κιόνων τοῦ Παρθενῶνος ἀνευρέθησαν τὰ καλούμενα ἐμπόλια καὶ οἱ πόλοι τῶν. Ἐκαστον τῶν τοιούτων συστημάτων ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἐμπο-

λίαν και ενός πόλου. Τοιαῦτα συστήματα ἀνευρέθησαν και εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν κιόνων τοῦ ἐν Σουνίῳ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. Τὰ ξύλα ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται τὰ ἐμπόλια και οἱ πόλοι τῶν συστημάτων τούτων ἐξητάσθησαν ὑφ' ἡμῶν τῆς ἐξετάσεως δὲ ταύτης ἀνακοινοῦμεν τὰ ἀποτελέσματα.

ΕΜΠΟΛΙΑ ΤΩΝ ΚΙΟΝΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ

Πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ ξύλου τῶν ἐμπολίων τούτων ἐξητάσθησαν μικροσκοπικῶς τομαὶ λεπτόταται, ὀριζόντιοι, ἐπιμήκεις κατ' ἀκτῖνα και ἐφαπτομένην. Ἡ μικροσκοπικὴ ἐξέτασις τοιούτων τομῶν δεικνύει ὅτι τὸ ξύλον τοῦτο στερεῖται ἀγγείων, ἀποτελεῖται δὲ κυρίως ἀπὸ τραχειῶδων, τὰ ὁποῖα συνοδεύονται και ἀπὸ ξυλῶδες παρέγχυμα. Οὕτως, εὐθὺς μετὰ τὴν πρώτην ἐξέτασιν τῶν τομῶν, ἐπείσθημεν ὅτι πρόκειται περὶ ξύλου Κωνοφόρου, καθόσον αἱ ξυλῶδεις χορδαὶ τῶν Κωνοφόρων στεροῦνται γνησίων ἀγγείων, ἀποτελοῦνται δὲ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τραχειῶδων.

Ἡ περαιτέρω ἐξέτασις δεικνύει ὅτι τὰ τραχειῶδη φαίνονται ἐν ἐγκαρσίᾳ τομῇ τεταγμένα κατὰ κανονικὰς κατ' ἀκτῖνα σειράς. Ἐκ τῶν τραχειῶδων δὲ τούτων τὰ ἑαρινὰ εἶναι εὐρυπορώτερα και μᾶλλον λεπτότοιχα τῶν μετοπωρινῶν. Ἐν τῇ κατ' ἀκτῖνα ἐπιμήκει τομῇ παρατηροῦνται τὰ χαρακτηριστικά, διὰ τὰ Κωνοφόρα, μεγάλα κυκλικὰ βοθρία τῶν τραχειῶδων. Πολλὰ κύτταρα τῶν ἐντερωνίων ἀκτίνων και τινὰ τραχειῶδη ἐγκλείουσι ρητίνην, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ ξύλου δὲν ὑπάρχουσι ρητινοφόροι σωληνες. Ἐκ τούτου συνάγομεν ὅτι τὸ ξύλον δὲν ἀνήκει εἰς τι τῶν Κωνοφόρων τῶν φερόντων ἐν τῷ ξύλῳ ρητινοφόρους σωληνας (Pinus, Picea, Larix κλπ.)

Ἡ ὑφή τοῦ ξύλου τούτου ἔχει ὁμοιότητας, πολλὰς πρὸς τὴν τοῦ ξύλου τοῦ Ἀρκεύθου τῆς κοινῆς (*Juniperus communis*), ἀλλ' ὡς ἐμφαίνεται κατὰ τὴν ἐξέτασιν κατ' ἐφαπτομένην τομῶν, διαφέρει τούτου κατὰ τὰς ἀκτῖνας τῆς ἐντερωνίως, αἱ ὁποῖαι ἐν τῷ ὑπὸ ἐξέτασιν ξύλῳ ἀποτελοῦνται ἐκ μεγαλειτέρων και δὴ πλατυτέρων κυττάρων (μέσου ὕψους 16,5 και πλάτους 13,5 μ.). Πολλὰ τῶν ἀκτίνων ἔχουσιν ὕψος ὑπερβαῖνον τὰ 10, τινὲς δὲ και μεγαλείτερον τῶν 20 κυττάρων. Ἐπὶ πλέον τινὲς τούτων ἀποτελοῦνται ἐν μέρει ἐκ δύο στοιβάδων. Ἐκ τοῦ γνωρίσματος τούτου διακρίνεται τὸ ἐν λόγῳ ξύλον τοῦ τῆς Ἑλάτης, ὅπερ εἶναι μὲν ἄνευ ρητινοφόρων πόρων φέρει ὅμως ἀκτῖνας τυπικῶς μονοστρόμου. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ ξύλου τούτου ὑφήν, αὕτη παρουσιάζει τὰ ἐπόμενα γνωρίσματα.

Ξύλον σκληρόν, ἀνθεκτικόν, καστανόχρουν ἰδιαζούσης ἀρωματικῆς ὁσμῆς, ὁμοιόμορφου πυκνότητος ἔχει δ' ἐτησίους δακτυλίους λίαν ἐμφανεῖς κυματοειδεῖς. Αἱ ἐντερωνιοὶ ἀκτῖνες δὲν εἶναι ἐμφανεῖς διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ οὔτε ἐπὶ ὀριζόντιων οὔτε ἐπὶ κατ' ἐφαπτομένην ἐπιμήκων τομῶν, διακρίνονται δὲ μόνον ὑπὸ φακόν. Λεπτὰ τομαὶ εἰς τὸ διαπῆπτον ἡλιακὸν φῶς φαίνονται ἐρυθραί.

Ἡ γενομένη ὑφ' ἡμῶν ἐξέτασις δεικνύει ὅτι τὸ ξύλον τοῦτο ἔχει πάντα τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ξύλου Κυπαρίσσου.

ΠΟΛΟΙ ΤΩΝ ΚΙΟΝΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ

Τὸ ξύλον ἐκ τοῦ ὁποίου κατεσκευάσθησαν οἱ πόλοι οὗτοι εἶναι λίαν σκληρὸν καὶ βαρὺ, μετ' ἀφανῶν διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἐτησίων δακτυλίων καὶ ἐντερωνίων ἀκτίνων, ἔχει δὲ χρῶμα βαθέως ὀφνέφυθρον καὶ σχίζεται μετὰ μεγίστης δυσκολίας. Μεγεθύνοντες ἰσχυρῶς διὰ τοῦ μικροσκοπίου τομὰς λεπτοτάτας ἀχθείσας ὀριζοντίως πρὸς τὸν κατὰ μῆκος ἄξονα, ἐπιμήκεις κατ' ἀκτῖνα καὶ κατ' ἐφαπτομένην, δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ὑφὴν τοῦ ξύλου τούτου. Ἐν αὐτῷ παρατηροῦμεν πολυάριθμα ἀγγεῖα παχύτοιχα, ἰνοτραχειώδη, τὰς ἐντερωνίους ἀκτῖνας καὶ τὸ ξυλῶδες παρέγχυμα. Τὰ ἀγγεῖα εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μεμονωμένα μετὰ κλιμακοειδοῦς διαυλακώσεως τῆς μεμβράνης καὶ ἀραιῶν κυκλικῶν ἀλωφύρων βοθρίων. Αἱ ἐντερωνιοὶ ἀκτῖνες ἀποτελοῦνται ἐκ μιᾶς, δύο ἢ τριῶν στοιβάδων κυττάρων. Τὰ κύτταρα τῶν μονοστρώμων ἐντερωνίων ἀκτίνων ἔχουσι πλάτος 5-10 μ., τὰ δὲ τῶν διστρώμων καὶ τριστρώμων πλάτους 5-10 μ. Τὰ κύτταρα ταῦτα ἔχουσι παχέα τοιχώματα. Τὸ ξυλῶδες παρέγχυμα εὐρίσκεται παρὰ τὰ ἀγγεῖα καὶ εἰς ἄλλας θέσεις διεσκορπισμένον, ἀποτελεῖται δ' ἐκ κυττάρων μήκους 0,13 μ. καὶ πλάτους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὴ ὑπερβαίνοντος τὰ 15 μ. Τὰ τοιχώματα τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκαρδίου ξύλου εἶναι παχέα. Πολλὰ κύτταρα τῶν ἐντερωνίων ἀκτίνων ὡς καὶ τινὰ ἀγγεῖα ἐνέχουν περιεχόμενον ὀρφνόν.

Ἐκ τῆς μικροσκοπικῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐξετάσεως τοῦ ξύλου ἐξ οὗ κατεσκευάσθησαν οἱ πόλοι οὗτοι ἤχθημεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τοῦτο παρουσιάζει πάντας τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ξύλου Κρανείας (*Cornus mas* L.). Τὸ δένδρον τοῦτο εἶναι ἰθαγενὲς τῆς Μέσης καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. Ἐν Ἑλλάδι φύεται ἐντὸς δασῶν τῶν ὀρέων. Ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπὶ τῆς Πίνδου, τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης (Χέλδρ.)· ἐν Ἡπείρῳ ἐπὶ τῆς Πίνδου (Χέλδρ.)· ἐν Φθιώτιδι ἐπὶ τῆς Οἴτης παρὰ τὰς Θερμοπύλας (Fraas)· ἐν Αἰτωλίᾳ ἐπὶ τοῦ Τυμφρηστοῦ (Fraas)· ἐν Ἀρκαδίᾳ (Sibth.) ἐν Λακωνίᾳ (Chaub.)· ἐν Τήνῳ καὶ Νάξῳ κηπευτὴ (Chaub.)· ἐν Μακεδονίᾳ (Δημαδ.).

ΕΜΠΟΛΙΑ ΤΩΝ ΚΙΟΝΩΝ ΤΟΥ ΕΝ ΣΟΥΝΙΩ, ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ

Τὸ ξύλον ἐκ τοῦ ὁποίου ἀποτελοῦνται τὰ ἐμπόλια ταῦτα εἶναι σκληρὸν ὑπορφον μετὰ ραβδώσεων βαθυχρουστέρων, σχίζεται δὲ πολὺ ἀνωμάλως.

Ἐν ἐγκαρσίᾳ διατομῇ οἱ μὲν ἐτήσιοι δακτύλιοι εἶναι μᾶλλον ἢ ἥττον σαφεῖς, τὰ δὲ ἀγγεῖα καὶ αἱ ἐντερωνιοὶ ἀκτῖνες μὴ ἐμφανῆ. Ὑπὸ φακὸν φαίνονται αἱ ἀκτῖνες ἐντερωνίης, τὰ δὲ ἀγγεῖα ὡς στενοὶ πόροι διατεταγμένοι κατὰ πολυαρίθμους ταμνίας ἐχούσας κυρίως τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀκτίνων. Τὰ ἀγγεῖα εἶναι μεμονωμένα ἢ

διατεταγμένα ἀνὰ δύο ἕως ὀκτὼ κατὰ σειράς, ἔχουσι παχέα τοιχώματα, φέρουσι δὲ μικρὰ στρογγύλα τὴν μορφήν ἢ γωνιώδη ἀλωφόρα βοθρία. Πλὴν τῶν ἀγγείων, ἐν τῷ ξύλῳ ὑπάρχουσι παχύτοιχοι σκληρεγχυματικαὶ ἵνες μετὰ μικρῶν βοθρίων ἔχουσι τοὺς τοίχους ὀρφνῶς ἐχρωματισμένους. Αἱ ἐντεριώνιοι ἀκτίνες εἶναι μονόσειροι ἢ συχνάκις εἰς τὸ μέσον δίσειροι, ἀποτελοῦνται δ' ἐκ κυττάρων μετὰ μετρίως παχέων τοιχωμάτων ὕψους 11—19 καὶ πλάτους συχνάκις 8 μ.

Αἱ σειραὶ τῶν κυττάρων τῶν ἐντεριωνίων ἀκτίνων αἱ κείμεναι παρὰ τὰ χεῖλη αὐτῶν συνιστάμεναι ἐξ ὑψηλοτέρων, τῶν καλουμένων ὀρθίων κυττάρων καὶ συνδεόμεναι στενώτερον πρὸς τὰς ὑδροφόρους ὁδοὺς φέρουσιν ἐπὶ τῶν κατ' ἐφαπτομένην τοιχωμάτων πολυάριθμα μικρὰ βοθρία, ἔχουσι δὲ συχνάκις ὕψος 3-4 φορὰς μεγαλύτερον τοῦ πλάτους. Αἱ μέσαι σειραὶ τῶν κυττάρων τούτων τῶν ἐντεριωνίων ἀκτίνων εἶναι χθαμαλότεραι ἀποτελούμεναι ἐκ τῶν καλουμένων κατακειμένων κυττάρων τῶν ἐντεριωνίων ἀκτίνων, τὰ ὅποια δὲν συνδέονται ἰδιαιτέρως πρὸς τὰς ὑδροφόρους ὁδοὺς. Ὁ ξυλοπαρεγχυματικὸς ἱστὸς συνιστάμενος ἀπὸ κυττάρων πλάτους 20—30 μ. καὶ ὕψους μέχρι 130 μ. εὐρίσκεται παρὰ τὰ ἀγγεῖα. Κύτταρά τινα τῶν ἐντεριωνίων ἀκτίνων καὶ τοῦ ξυλώδους παρεγχύματος ἐνέχουσι περιεχόμενον χρώματος ὀρφνοκίτρινου. Τραχειώδη δὲν ὑπάρχουσι.

Τὸ ξύλον τοῦτο παρουσιάζει τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ξύλου τῆς ἐλαίας (*Olea europaea*).

ΠΟΛΟΙ ΤΩΝ ΚΙΟΝΩΝ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΣΟΥΝΙΟΥ

Οἱ πόλοι οὗτοι ἀποτελοῦνται ἐκ ξύλου, τὸ ὅποῖον ἔχει τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα ξύλου Κρανείας.

ΑΝ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ, *Παρατηρήσεις εἰς τὸ σύστημά τῆς κεραμώσεως τοῦ Παρθενῶνος*

Γ. ΙΩΑΚΕΙΜΟΓΛΟΥ καὶ Γ. ΛΟΓΑΡΑ, *Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῆς διατροφῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ*¹.

ΙΣΤΟΡΙΑ.—Τὰ ἀποσπάσματα Βυζαντιακῶν Κτηματολογίων τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῆς Πετροπολέως, ὑπὸ *Νίκου Α. Βέη (Bees)*.

Ὁ ἱστορικὸς τῆς Μεσαιωνικῆς Ῥώμης καὶ τῶν Μεσαιωνικῶν Ἀθηνῶν, ὁ Φερδινάνδος Gregorovius², παρετήρησεν, ὅτι ἤδη ὁ Ὁθων de la Roche, ὁ μέγας κὺρ

¹ Θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν σειρὰν τῶν Πραγματειῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

² Περὶ τοῦ ἀνδρὸς (γεν. τῇ 19 Ἰαν. 1821, ἀποθ. τῇ 1 Μαΐου 1891) πρβλ. τὸ νεώτατον ἔργον καὶ